

Asia

Ehdotus parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (liikesalaisuuksien suoja)

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 5/2014 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

U-jatkokirjeen tavoitteena on antaa eduskunnalle tilannekatsaus direktiiviehdotuksen käsittelystä.

Ehdotusta koskeva yleisnäkemyks hyväksyttiin kilpailukykyneuvostossa 26.5.2014.

Euroopan parlamentissa asiassa vastuullinen oikeudellisten asioiden valiokunta (JURI) antoi mietintönsä ehdotuksesta 16.6.2015.

Ehdotusta koskevat trilogineuvottelut aloitetaan syyskuussa 2015.

Suomen kanta

Suomi suhtautuu myönteisesti direktiiviehdotuksen tavoitteisiin ja hyväksyi neuvoston yleisnäkemyksen toukokuussa 2014. U-kirjelmässä (U 5/2014) määriteltyä Suomen kantaa, jota täsmentävät eduskunnan siihen liittämät huomiot, ei esitetä muutettavaksi. Alla olevat huomiot kuitenkin täsmentävät sitä.

Kun päätöksentekoprosessi on jo asian osalta pitkällä, on vaikea tässä vaiheessa arvioida, kuinka paljon trilogineuvottelujen kompromissitekstin sisältöön pystytään enää vaikuttamaan ja mitkä asiat nousevat neuvottelukysymyksiksi. Suomi tulee kiinnittämään erityistä huomiota trilogineuvottelujen aikana alla mainittuihin kysymyksiin siinä määrin, kun se on neuvottelutilanne huomioiden mahdollista. Suomi pyrkii myös erityisesti vaikuttamaan siihen, että neuvoston yleisnäkemyksessä hyväksytyt parannukset komission ehdotukseen säilyvät. Toisaalta Suomi pyrkii vaikuttamaan myös siihen, että yleisnäkemykseen jääneet ongelmakohdat ratkaistaisiin mahdollisuuksien mukaan trilogineuvotteluissa parhaalla mahdollisella tavalla.

Suomi pyrkii edelleen vaikuttamaan direktiiviehdotuksen sisältöön siten, ettei se olisi liian yksityiskohtainen ja tulkinnanvarainen. Suomen pyrkimyksenä on, että direktiivin luonne minimidirektiivinä kävisi ilmi selkeällä tavalla tai direktiivi jättäisi muuten tarpeeksi harkintavaltaa ja joustonvaraa jäsenmaille. Suomessa liikesalaisuuksien suojan taso on kohtuullisen hyvä. Tämä perustuu erityisesti toimivaan rikosoikeudelliseen oikeussuojajärjestelmäämme. Suomi pyrkii edelleen varmistamaan, ettei direktiivi

toteutuessaan heikennä kansallisiin rikosoikeudellisiin säännöksiin perustuvaa liikesalaisuuksien suojaa.

Alkuperäisessä direktiiviehdotuksessa oli useita ongelmallisia kohtia. Näitä olivat asianosaisen oikeutta tutustua oikeudenkäyntiaineistoon ja oikeuteen osallistua asian käsittelyyn tuomioistuimessa rajoittavat säännökset (8 artikla), säännökset kantajalle määrättävästä seuraamuksesta perusteettoman kanteen nostamisesta (6 artikla) sekä säännökset liikesalaisuutta koskevan kanteen lyhyestä vanhentumisajasta (7 artikla). Vaikka mainitut säännökset muuttuivat yleisnäkemyksessä alkuperäistä ehdotusta parempaan suuntaan, pyrkii Suomi edelleen vaikuttamaan kyseisten artiklojen sisältöön U-kirjelmässä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lisäksi Suomi katsoo, että alkuperäisessä direktiiviehdotuksessa määritellyt liikesalaisuuden laittomat käyttötilanteet (3 artikla) ja toisaalta lailliset käyttötilanteet (4 artikla) saattavat käytännössä aiheuttaa tulkintaepäselvyyksiä, jotka korostuvat erityisesti työelämässä työnantajien ja henkilöstön välisissä suhteissa. Suomi pyrkii siihen, että näiden artiklojen muotoilu olisi mahdollisimman yksiselitteinen ja riittävän yleisellä tasolla.

Pääasiallinen sisältö

Käsittelyn kulku neuvostossa ja Euroopan parlamentissa

Direktiiviehdotus käsiteltiin neuvostossa kokonaisuudessaan Kreikan puheenjohtajuuskaudella erittäin nopeassa aikataulussa. Käsittely oli siten poikkeuksellinen, että kanta neuvostossa lyötiin lukkoon antamalla yleisnäkemyksellä jo toukokuussa 2014, vain puoli vuotta ehdotuksen antamisen jälkeen, vaikka asian käsittely parlamentissa siirtyi parlamenttivaalien vuoksi uudelle parlamentille ja asia näin ollen käsiteltiin parlamentin valiokunnissa varsinaisesti vasta keväällä 2015. Tavallisesti direktiiviehdotusta käsitellään samanaikaisesti neuvostossa ja Euroopan parlamentissa. Parlamentin valiokunnista vastuuvaiokuntana toimi oikeudellisten asioiden valiokunta (JURI), joka antoi mietintönsä asiassa 16.6.2015 suosittaen trilogineuvottelujen aloittamista.

Direktiiviehdotuksen sisältö

Direktiiviehdotus koskee liikesalaisuuksien suojaamista laittomalta hankinnalta, käytöltä ja julkistamiselta. Liikesalaisuuksien suoja on aineettomien oikeuksien suojamuoto, joka osaltaan täydentää yksinoikeuteen perustuvia teollis- ja tekijänoikeudellisia suojamuotoja. Tavoitteena on EU:n tasolla varmistaa, että sisämarkkinoilla tarjotaan riittäviä ja yhtenäisiä oikeussuojakeinoja liikesalaisuuksien laittoman hankinnan, käytön ja ilmaisemisen varalta. Nykyisin liikesalaisuuksien suojan sisältö ja käytettävissä olevat oikeussuojakeinot vaihtelevat EU:n jäsenvaltioissa, minkä on arvioitu vähentävän yritysten halukkuutta ryhtyä rajat ylittävään tuotanto- ja tutkimusyhteistyöhön, ulkoistamiseen tai investoimiseen muihin jäsenvaltioihin.

Ehdotuksessa esitetään yhtenäistä liikesalaisuuden määritelmää (2 artikla). Ehdotuksessa määritellään myös, milloin liikesalaisuuden hankinta, ilmaiseminen ja käyttö on laitonta ja vastaavasti, milloin toiminta on liikesalaisuuden suojan näkökulmasta laillista (3 ja 4 artiklat). Lisäksi ehdotuksessa esitetään käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen yhtenäistämistä jäsenvaltioissa (artiklat 5-15). Ehdotuksessa oikeussuojakeinot rajoittuvat siviilioikeudellisiin oikeussuojakeinoihin.

Neuvoston yleisnäkemyks

Yleisnäkemyksessä todetaan direktiivin olevan minimidirektiivi, mutta kuitenkin siinä luetellaan useita direktiivin artikloja, joiden säännökset ovat täysharmonisoivia. Alkuperäisessä direktiiviehdotuksessa määritellyt liikesalaisuuden laittomat käyttötilanteet (artikla 3) ja toisaalta lailliset käyttötilanteet (4 artikla) saattavat käytännössä aiheuttaa tulkintaepäselvyyksiä. Nämä tulkintaepäselvyydet korostuvat erityisesti työelämässä työnantajien ja henkilöstön välisissä suhteissa. Suomi pyrki neuvotteluissa selkeyttämään artiklamuotoiluja tältä osin. Yleisnäkemyksen 3 ja 4 artiklojen muotoilut eivät kuitenkaan poistaneet näitä mahdollisia tulkintaepäselvyyksiä. Nämä työelämäliittännäiset ongelmalliset aspektit direktiiviehdotuksessa eivät olleet vielä nousseet esiin U-kirjelmän antamisen ajankohtana (U 5/2014 vp).

Direktiiviehdotuksen 6 artiklan mukaan asian saattamisesta tuomioistuimen ratkaistavaksi tulisi voida seurata rangaistusluonteinen sanktio. Suomen näkemyksen mukaan velvollisuus korvata vastapuolen oikeudenkäyntikulut pitäisi olla riittävä seuraamus perusteettoman kanteen nostamisesta. Neuvoston yleisnäkemyksessä kohdan muotoilu liikkui joustavampaan suuntaan.

Direktiiviehdotuksen 7 artiklan mukaan ehdotuksessa säädettyjen toimenpiteiden, menettelyiden ja muutoksenhakukeinojen soveltamista koskevia kanteita voidaan nostaa vähintään yhden vuoden mutta enintään kahden vuoden aikana sen viimeisen seikan tietoon saamisesta, mikä oli kanteen perustana. Yleisnäkemyksen mukaan vanhentumisaika ei saa ylittää kuutta vuotta.

Direktiiviehdotuksen 8 artiklassa ehdotetaan merkittäviä rajoituksia asianosaisten oikeuteen tutustua oikeudenkäyntiaineistoon ja osallistua asian käsittelyyn tuomioistuimessa. Neuvoston yleisnäkemyksessä 8 artiklan muotoilu liikkui parempaan suuntaan. Yleisnäkemyksen mukaan vähintään yhdelle kutakin osapuolta edustavalle henkilölle, kunkin osapuolen asianajajalle tai asian käsittelyssä toimivalle edustajalle ja tuomioistuimen henkilöstölle olisi aina annettava oikeus tutustua kyseisiin asiakirjoihin kokonaisuudessaan ja osallistua oikeudenkäyntiin. Muutoin tuomioistuimella olisi oltava mahdollisuus rajoittaa asianosaisten oikeutta tutustua liikesalaisuuksia sisältäviin oikeudenkäyntiasiakirjoihin, joko kokonaan tai osittain.

Suomi ei kuitenkaan ollut kaikilta osin tyytyväinen neuvoston yleisnäkemyksen sisältöön, mutta piti sitä hyväksyttävänä kompromissina. Yleisnäkemyks hyväksyttiin määräenemmistöllä.

JURIn mietintö

JURIn mietinnön 1 artiklaan ei sisälly yleisnäkemyksen 1 artiklassa olevaa listaa niistä direktiivin artikloista, jotka ovat täysharmonisoituja. Sen sijaan JURIn mietinnön 1 (2) artiklassa on lista asioista, joita direktiivi ei koske.

3 artiklan sisältö on JURIn mietinnössä muuttunut yksityiskohtaisemmaksi kuin neuvoston yleisnäkemyksessä. Direktiiviehdotuksen 4 (1) artiklan säännökset liikesalaisuuden laillisesta käytöstä on JURIn mietinnössä siirretty 1 (3) artiklaan pitkälti samansisältöisinä kuin ne ovat yleisnäkemyksen 4 (1) artiklassa. JURIn mietinnön 4 artikla sisältää näin ollen ainoastaan alkuperäisen direktiiviehdotuksen 4 (2) artiklan. JURIn mietinnössä 4 artiklan otsikko on ”poikkeukset”. Alkuperäisen direktiiviehdotuksen 4 artiklan otsikko on ”liikesalaisuuksien laillinen hankinta, käyttö ja

julkistaminen”. JURIn mietinnössä 4 artiklaan on tehty samansuuntaisia muutoksia kuin neuvoston yleisnäkemyksessä.

JURIn mietinnön mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kantajalle on mahdollista määrätä seuraamus perusteettoman kanteen nostamisesta (artikla 6).

JURIn mietinnössä 7 artiklan mukainen vanhentumisaika kanteen nostamiselle on 3 vuotta. Jäsenvaltioiden on vahvistettava säännöt, joita sovelletaan vanhentumisajan lykkäykseen ja keskeytykseen.

Säännöksiin asianosaisten oikeuteen tutustua oikeudenkäyntiaineistoon ja osallistua asian käsittelyyn tuomioistuimessa (artikla 8) JURIn mietinnössä on tehty asiasisällöllisesti samansuuntaisia muutoksia suhteessa alkuperäiseen direktiiviehdotukseen kuin neuvoston yleisnäkemyksessä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 114 artikla
Tavallinen lainsäätämisyjärjestys

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asiassa vastuullinen oikeudellisten asioiden valiokunta (JURI, raportööri Le Grip) antoi mietintönsä asiassa 16.6.2015 ja suositti, että trilogineuvottelut neuvoston kanssa voidaan aloittaa. Lausuntovaliokunnista työllisyys ja sosiaaliasioiden valiokunta (EMPL) päätti olla antamatta asiassa lausuntoa. Sisämarkkinat ja kuluttajansuoja -valiokunta (IMCO) antoi lausuntonsa 24.3.2015 sekä teollisuus, tutkimus ja energia -valiokunta (ITRE) antoi lausuntonsa 14.4.2015.

Kansallinen valmistelu

Ehdotusta on käsitelty työoikeusjaostossa (EU 28) 19.3.2014, 26.9.2014 ja 4.5.2015
Ehdotusta on käsitelty sisämarkkinajaoston (EU 8) kirjallisessa menettelyssä 29.1.2014 ja 19.5.2014
EU-ministerivaliokunta 21.5.2014
Kansallinen taustaryhmä: kokoukset 20.1.2015 ja 30.6.2015 sekä kirjallinen menettely 8.7.2015

Eduskuntakäsittely

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle (U 5/2014 vp) 13.2.2014
TaVL 6/2014 vp
LaVL 7/2014 vp
SuV 14.3.2014

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Liikesalaisuuksia keskeisesti suojaavat säännökset ovat sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa, rikoslain 30 luvussa ja työsopimuslain 3 luvun 4 §:ssä.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 10 kohdan mukaan muun muassa tekijänoikeutta, patenttia, mallioikeutta ja tavaramerkkiä ja sopimatonta menettelyä

elinkeinotoiminnassa koskevat asiat ja 23 kohdan mukaan lainkäyttöä koskevat asiat kuuluvat valtakunnan toimivaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Direktiiviehdotuksen taloudellisia vaikutuksia on käsitelty U-kirjeessä (U 5/2014 vp).

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Direktiiviehdotus COM(2013) 813 final, 2014/0402 (COD)
Neuvoston yleisnäkemys 9870/14 PI 67 CODEC 1295
Euroopan parlamentin asiakirjat A8-0199/2015

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Paula Laine-Nordström/TEM, paula.laine-nordstrom@tem.fi, p. +358 50 911 6098
Antti Riivari/TEM, antti.riivari@tem.fi, p. +358 50 563 5129
Tarja Kröger/TEM, tarja.kroger@tem.fi, p. + 358 29 50 48937
Maarit Leppänen/OM, maarit.leppanen@om.fi, p. +358 50 368 7091

EUTORI-tunnus

EU/2013/1779

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	henkinen omaisuus, siviiliprosessioikeus, tekijänoikeus, teollisoikeus, sisämarkkinat OKM, OM, TEM, UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, PLM, SM, STM, TULLI, VM, VNK, VTV, YM
